

особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. / гол. ред. Гузій Н.В. [та ін.]. – К. : НПУ, 2001. – Вип. 5. – С. 115-160.

3. Каверіна О.Г. Професійна підготовка майбутніх інженерів у процесі формування професійної комунікації / О.Г. Каверіна, П.В. Стефаненко // Педагогічний процес : теорія і практика. Вип. 1. Серія «Педагогіка, психологія». – К. : ЕМКО, 2009. – С. 229-236.

4. Петриченко Л.О. Система позааудиторної роботи, спрямованої на підготовку майбутнього вчителя до творчої професійної діяльності [Електронний ресурс] / Петриченко Л.О. – Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/content/userfiles/files/gnvp/GNVP_51.pdf

Маргарит В.А.

студентка,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ПОЗАКЛАСНА ТА ПОЗАШКІЛЬНА РОБОТА У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Реформування освіти – застосування диференційованого, діяльнісного і культурологічного підходів, керівництво принципами гуманізму і природоподібності – все це сприяло розвитку позаурочної роботи. Проте слабке матеріальне забезпечення шкіл, їх низьке фінансування, тривала відсутність ремонту в приміщеннях і застаріле обладнання не дозволили цього напрямку стабільно розвиватися. Почали масово закриватися багато установ додаткової освіти: будинки розвитку талантів, клуби, секції та ін. Успішному реформуванню освіти не сприяла і політична обстановка в країні, а саме часта зміна уряду і міністрів освіти [1, с. 2]. Все це й зумовило невідкладні зміни у освіті взагалі, а позакласній, позаурочній та позашкільній зокрема.

При аналізі спеціальної та методичної літератури визначено три складові виховної діяльності:

– педагогічний вплив, спрямований на духовно-моральний розвиток особистості, який в Концепції духовно-морального розвитку і виховання особистості громадянина України визначається як «здійснювання в процесі соціалізації послідовного розширення і зміцнення ціннісно-сміслової сфери особистості, формування здатності людини оцінювати і

свідомо вибудовувати на основі традиційних моральних норм і морального ідеалу ставлення до себе, інших людей, суспільству, державі, Батьківщині, світу в цілому» [1, с. 8];

– педагогічна взаємодія, яка спрямована на організацію спільної діяльності з вирішення соціальних проблем, освоєння яких навчає соціальному досвіду, основних соціальних ролей, відповідних провідної діяльності даного віку, норм і правил суспільної поведінки;

– педагогічне сприяння взаємодія, спрямоване на створення умов для самовизначення і визначення життєвої позиції учнів. У сучасній виховній практиці досить успішно вирішуються завдання духовно-морального розвитку особистості учнів і набуття ними позитивного соціального досвіду. При цьому виховна практика створення умов для самовизначення учнів залишається незначною за своїм обсягом [2, с. 23].

На сучасному етапі розвитку освіти організація різних видів діяльності в школі здійснюється в рамках вимог НУШ.

У НУШ освітнє середовище описується різними компонентами, основним з яких є соціальний. В освітніх організаціях перед педагогами стоїть найважливіше завдання: сформувати позитивну, моральну і розвинену особистість. Духовно-моральне виховання школярів ґрунтується на прищепленні їм моральних, духовних та естетичних цінностей, що дозволяє розвинути у дітей етичну сферу свідомості, зорієнтувати їх в сучасному суспільстві, соціальному середовищі. Найбільш ефективно це завдання вирішується в рамках організації позаурочної діяльності, так як така діяльність спрямована на соціалізацію, виховання і всебічний розвиток учнів. Позаурочна діяльність дозволяє розширити освітній простір, створити умови для розвитку учнів, забезпечити підтримку і супровід дитини [4, с. 15].

Таким чином, грамотна організація позаурочної діяльності сприяє соціалізації та розвитку дітей, робить їх успішними. У зв'язку з цим в НУШ позаурочній діяльності приділено особливу увагу. Однак в українських школах позаурочна діяльність не є новим явищем. Розглядаючи розвиток позаурочної діяльності в Україні, можна виділити наступні її прояви: позакласна робота, позашкільна робота, позаурочна робота [4].

Позакласна робота як частина навчально-виховного процесу була спрямована на організацію дозвілля учнів, їх вільного часу і представляла собою заняття в школі, спрямовані перш за все на поглиблення отриманих учнями знань і вмінь, а також на розвиток їх

індивідуальних здібностей. Позашкільна робота здійснювалася спеціальними установами додаткової освіти поза школою. Це палаци і станції юних техніків, будинки техніки, профспілки великих підприємств, музичні школи, школи мистецтв, дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячі бібліотеки, клуби юних натуралістів тощо.

Позашкільна робота виконувала наступні основні функції: розкриття індивідуальних особливостей і здібностей учнів, їх пізнавальної активності, спонукання до різних видів діяльності і професійна орієнтація, організація вільного часу школярів [1, с. 10].

Позакласну і позашкільну роботу періоду до впровадження НУШ можна охарактеризувати як невід'ємну частину насамперед виховного процесу, оскільки особлива увага в школі приділялася саме виховній функції. Однак зміцнення і розвиток української школи збагатили виховну роботу новими формами і засобами виховання, новими ідеями і методами [4].

Незважаючи на це, до початку нового тисячоліття темпи розвитку освіти знову знизилися. Нова освітня реформа не була реалізована повною мірою через нестабільного стану економіки в країні, що не дозволило забезпечити процес реформування усіма необхідними матеріальними і фінансовими ресурсами. В результаті реалізації програми виховання з'явився новий термін «позаурочна (позанавчальна) робота», яка стала складовою частиною навчально-виховного процесу школи, основною з форм організації дозвілля і вільного часу школярів [3].

Вміння педагогів ефективно організувати позаурочну діяльність формуються як в процесі роботи, так і через творчий підхід до реалізації своєї педагогічної діяльності, а також через систему додаткового і безперервної освіти. Слід зауважити, що в умовах реалізації НУШ система навчання педагогів також вимагає переосмислення, нових підходів до змісту та форм навчання. Сформувані в умовах НУШ у педагогів уміння ефективно організувати позаурочну діяльність можливо або через їх навчання в рамках підвищення кваліфікації, або через систему додаткової освіти. Величезну роль відіграє супровід педагогів позаурочної діяльності в школі вже після їх навчання. Допомога і підтримка досвідчених колег сприяють не тільки швидкої адаптації молодих педагогів, а й розвитку їх професійної діяльності. Однією з найбільш ефективних форм супроводу педагогів є наставництво [12].

Результатом соціалізації, за визначеннями, які приведені в НУШ, є набутий соціальний досвід. Для придбання соціального досвіду, з точки зору соціальної педагогіки, необхідно створити правильні зовнішні умови в тій виховній організації (школа, дитячий сад і ін.), де відбувається процес соціалізації. Головну роль тут відіграє побут виховної організації уклад повсякденного життя людей. До побуту відносяться вже наявні в організації просторові, матеріальні, духовні і тимчасові умови для громадських видів занять її членів, а також норми і цінності поведінки і взаємин [1, с. 5]. Організація побуту освітнього закладу може створити загальні умови єдиного виховного простору в школі, куди будуть входити і позанавчальна діяльність, і навчальна діяльність на уроці, і елементи додаткової освіти в школі.

Аналіз літератури, присвяченої позанавчальній діяльності, яка має реалізовуватися у рамках НУШ, дозволяє виділити її основні принципи [4]:

- Принцип цілеспрямованості. Передбачає наявність чіткої, педагогічно значущою перспективи, чіткого формулювання мети, ідеологічну спрямованість.

- Принцип зв'язку позакласної та позашкільної роботи з життям, працею, практикою. Її здійснення має проходити під впливом сучасної дійсності, при активній участі в житті суспільства.

- Принцип розвитку активності і самодіяльності дітей в процесі виховання (розвиток творчих здібностей, активної позиції серед однолітків, самостійності).

- Принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей (опора на провідні потреби будь-якого віку).

- Принцип структурування класного колективу. Нормальний хід життя класного колективу наявність складної структури, що складається з невеликих груп за інтересами і включення кожного з учнів хоча б в одну з них. Передбачає наявність організаційної культури класу.

- Принцип єдності вимогливості і поваги до особистості.

У колективах по інтересам учитель виступає як старший, більш обізнаний і досвідчений товариш, який зобов'язаний рахуватися з думкою та інтересами дітей, поважати самодіяльний характер їх об'єднань. Діти зобов'язані підкорятися правилам поведінки і встановленого розпорядку. Позанавчальна діяльність має найширші можливості для проведення таких справ, які дозволяють учню самореалізуватися, самоствердитися.

У сучасному суспільстві така діяльність може створити умови для більш успішної адаптації учня при входженні його в доросле життя. Тому так важливо сьогодні позначити нові підходи до організації позанавчальної діяльності на основі тих наукових даних, які вже є в багажі педагогічної науки; з урахуванням сучасних уявлень про вікові особливості сучасного учня. Звичайно, це не вирішить повністю проблеми організації позанавчальної діяльності в сучасній школі, зокрема у рамках НУШ [4].

Отже, важливим фактором є готовність педагогічного колективу, адміністрації школи в створенні цілісної системи виховання і навчання. Не можна вирішити ці проблеми і без створення ресурсної бази, що забезпечує реалізацію завдань позанавчальної діяльності (освітнє середовище, педагогічна підтримка та ін.). Можливо, включення в штат співробітників школи спеціальних людей, які будуть займатися виключно виховною роботою,

Список використаних джерел:

1. Вахмяніна О.М. Формування системи морально-естетичного виховання особистості / О.М. Вахмяніна // Виховна робота в школі. – № 6(79). – Червень. – 2011. – С. 2-10.
2. Волкова Н.П. Педагогіка / Н.П. Волкова. – К., 2007. – 235 с.
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ipro.org.ua (дата звернення: 18.10.2019).
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / за заг. ред. Н.М. Бібік. – Київ : Літера ЛТД, 2018. – 160 с.